Türkiye'deki Su Kaynaklarının Çevresel, Ekonomik, Politik ve Sosyokültürel Etkileri (COĞ.11.3.2)

Türkiye'deki su kaynaklarının tarım, enerji, ulaşım, balıkçılık ve turizm üzerindeki ekonomik etkilerini analiz eder. · Sınır aşan suların (Fırat, Dicle, Çoruh, Aras, Kura, Meriç, Asi), boğazların ve deniz yetki alanlarının politik ve jeopolitik önemini değerlendirir. · Türkiye'nin su potansiyelini (su stresi durumunu), su ekosistemlerine yönelik tehditleri ve sürdürülebilir su yönetimi ilkelerini açıklar.

HATIRLAYALIM

- Türkiye'de tatlı suyun ~%75'i tarımsal sulamada kullanılır; Ramsar sulak alanları biyoçeşitliliği korur.
- Türkiye; Fırat, Dicle, Çoruh, Aras ve Kura'da yukarı kıyıdaş, Meriç ve Asi'de ise aşağı kıyıdaş ülkedir.
- Kişi başı ~1300 m^3 su potansiyeliyle ülkemiz su zengini değil, su stresi çeken ülkeler arasındadır.

1 EŞLEŞTİRME

Türkiye'deki su kaynakları ve yönetim kavramlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

Yukarı Kıyıdaş	Aşağı Kıyıdaş	Ramsar Alanı	Su Stresi
Fırat, Dicle, Çoruh	Meriç ve Asi	Manyas ve Göksu	Kişi başı ~1300 m^3

c 1. Yukarı Kıyıdaş Ülke

a 2. Aşağı Kıyıdaş Ülke

b 3. Ramsar Sözleşmesi

a) Türkiye'nin dışarıdan doğup gelen Meriç ve Asi nehirlerindeki konumu

b) Manyas, Sultan Sazlığı ve Göksu Deltası gibi sulak alanları koruma antlaşması

c) Türkiye'nin Fırat, Dicle, Çoruh, Aras ve Kura nehirlerindeki konumu

2 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki sınır aşan sular şemasına göre aşağıdaki akarsulardan hangisinde Türkiye 'aşağı kıyıdaş' ülke konumundadır?

SINIR AŞAN SULARDA TÜRKİYE JEOPOLİTİĞİ

Yukarı Kıyıdaş (Doğduğu Ülke)	Aşağı Kıyıdaş (Döküldüğü Ülke)
Fırat, Dicle, Çoruh, Aras, Kura	Meriç (Bulgaristan) · Asi (Lübnan)

A Meriç ve Asi nehirleri
B Fırat ve Dicle nehirleri
C Aras ve Kura nehirleri
D Çoruh ve Zap nehirleri

3 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Sınır aşan sularda 'yukarı kıyıdaş' olmak ile 'aşağı kıyıdaş' olmak arasındaki jeopolitik farkı Türkiye örneğiyle açıklayınız.

Yukarı kıyıdaş ülke (Fırat-Dicle) su kaynağını ve barajları yönetir.

4 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Türkiye'nin su kaynakları ve etkileriyle ilgili ifadelere D veya Y yazınız.

TÜRKİYE SEKTÖREL SU TÜKETİM DAĞILIMI

Tarımsal Sulama	İçme ve Kullanma	Sanayi Üretimi
~%75 (En yüksek pay)	~%15 (Kentsel şebeke)	~%10 (Fabrika/soğutma)

	D	Y
Türkiye'de tüketilen toplam tatlı suyun en büyük payı yaklaşık %75 ile tarımsal sulamaya aittir.	✓	
Kişi başına düşen 1300 m^3 kullanılabilir su miktarıyla Türkiye su zengini bir ülkedir.		✓
Konya Kapalı Havzası'nda kontrolsüz yer altı suyu çekimi obruk oluşumunu hızlandırmaktadır.	✓	
İstanbul ve Çanakkale Boğazları Karadeniz ülkelerini açık denizlere bağlayan jeopolitik su yollarıdır.	✓	

5 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

Sınır Aşan	Damla Sulama	Gri Su	Yağmur Hasadı
Fırat - Dicle - Asi	Buharlaşmayı önler	Arıtılmış evsel su	Çatı suyu depolama

damla · sınır aşan · gayzer · gri · artezyen

1. Bir ülkeden doğup başka bir ülkenin topraklarına geçen akarsulara ___sınır aşan___ sular denir.
2. Tarımda su israfını önlemek için vahşi sulama yerine ___damla___ sulama yöntemine geçilmelidir.
3. Duş ve lavabolardan gelen az kirli atık suların arıtılıp bahçe sulamada kullanılmasına ___gri___ su kazanımı denir.

6 ÇOKTAN SEÇMELİ

Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde kurulan barajlarla Güneydoğu Anadolu'da tarımsal üretimi ve enerji üretimini artıran bölge kalkınma projesi hangisidir?

A) GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)
B) DOKAP (Doğu Karadeniz Projesi)
C) ZBK (Zonguldak-Bartın-Karabük Projesi)
D) YHGP (Yeşilırmak Havzası Gelişim Projesi)

7 TABLOYU TAMAMLA

Türkiye'deki sınır aşan akarsuları kıyıdaşlık durumu ve döküldüğü yer/ülke bilgisine göre tamamlayınız.

Akarsu Adı	Türkiye'nin Konumu	Geçtiği Ülke / Döküldüğü Yer
Fırat ve Dicle	Yukarı Kıyıdaş (doğduğu ülke)	Suriye ve Irak -> Basra Körfezi
Aras ve Kura	Yukarı Kıyıdaş (doğduğu ülke)	Gürcistan, Ermenistan, Azerbaycan -> Hazar
Asi Nehri	Aşağı Kıyıdaş (döküldüğü ülke)	Lübnan ve Suriye -> Hatay'dan Akdeniz

8 KISA CEVAP

Türkiye'de sürdürülebilir su yönetimi sağlamak için tarım ve kent yaşamında alınması gereken iki temel önlemi yazınız.

Tarımda damla sulamaya geçilmeli.

9 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

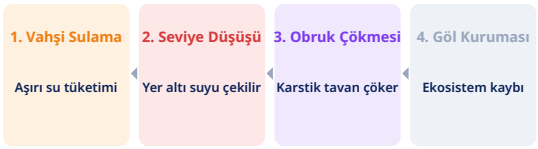
Akarsulardan elektrik üretilen santral kısaltması (3 harf) — H E S
Lübnan'dan doğup Hatay'dan Akdeniz'e dökülen nehir (3 harf) — A S İ
Deniz yetki alanlarımızı ifade eden doktrin: Mavi ___ (5 harf) — V A T A N
Aras ve Kura nehirlerinin döküldüğü dünyanın en büyük gölü (5 harf) — H A Z A R
Sulak alanları koruma altına alan uluslararası sözleşme (6 harf) — R A M S A R

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

HAVZA

10 SIRALAMA

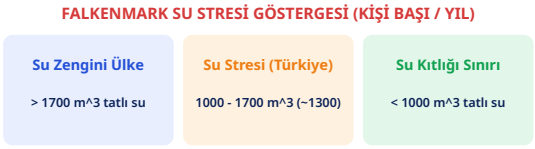
Aşırı ve bilinçsiz su kullanımının kapalı havzalarda yol açtığı çevresel bozulma sürecini sırasıyla diziniz.

2 Yer altı su seviyesinin hızla düşmesi ve gölleri besleyen kaynakların kesilmesi
3 Kalkerli arazilerde yer altı boşluklarının tavanının çökmesiyle obrukların oluşması
1 Tarımda suya aşırı ihtiyaç duyan ürünlerin vahşi (salma) sulamayla sulanması
4 Sulak alanların kurumasıyla biyoçeşitliliğin azalması ve tuzlanma/çölleşme riski

11 ÇOKTAN SEÇMELİ

Falkenmark Su Stresi Göstergesi'ne göre Türkiye'nin su potansiyeli hakkında aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

A) Kişi başı ~1300 m^3 su ile su stresi çeken ülkeler grubundadır.
B) Kişi başı 10.000 m^3 su ile mutlak su zengini ülkelerdendir.
C) Tatlı sularının tamamını sanayi sektöründe tüketen bir ülkedir.
D) Kişi başı 400 m^3 su ile mutlak su kıtlığı sınırının altındadır

12 ÇOKTAN SEÇMELİ

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki su kaynaklarının sosyokültürel etkilerine doğrudan bir örnektir?

A) Anadolu'da su kemeri, çeşme, hamam ve kaplıca kültürünün gelişmesi
B) Fırat üzerindeki Atatürk ve Karakaya barajlarında elektrik üretimi
C) Kızılırmak Deltası'nın göçmen kuşlar için üreme alanı olması
D) Meriç Nehri'nin Türkiye-Yunanistan kara sınırını oluşturması

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.